

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર 'એ' વોર્ડ, કલકત્તા

વિરુદ્ધ

રામનારાયણ ભોજનગરવાલા

૨૬ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫

[વી. આર. ક્રિષ્ના ઐયર અને એ. સી. ગુપ્તા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

આવકવેરો - વિવાદિત માલિકીનું બેંક ખાતું - શું ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર સામાવાળા સામે કાર્યવાહી કરતા પહેલા માલિકીનો પ્રશ્ન નક્કી કરવા બંધાયેલ છે.

ઇન્કમ-ટેક્સ એક્ટ, કલમ ૧૪૮.

એક બેંક ખાતું હતું જેમાં જમા તરીકે મોટી રકમ પડેલી જોવા મળી હતી. આકારણી સત્તાધિકારીએ એ આધાર પર કાય વાહી કરી કે આ રકમ મદનલાલની આવક દર્શાવે છે, જેમના નામે બેંક ખાતું હતું. તેણે પોતાની માલિકીનો વિરોધ કર્યો અને ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે ખરેખર આ રકમ તેના કાકાની છે જેઓ આ અપીલમાં સામાવાળા છે. તેમની દલીલ ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી, પરંતુ, અપીલમાં, એપેલેટ આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે આદેશ રદ કર્યો અને નિર્દેશ આપ્યો કે ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર બેંક થાપણની વાસ્તવિક

માલિકી નક્કી કરે. આ આદેશ સપ્ટેમ્બર ૧૯૭૦ માં કરવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા હાઇકોર્ટમાં મુકદ્દમામાં ગયા. તેઓ હાઇકોર્ટમાં સફળ થયા, પરંતુ સામાવાળા દ્વારા હાઇકોર્ટ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલા મૂળભૂત પ્રશ્નની કોઈ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી કે ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર પાસે કલમ ૧૪૮ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર ન હતો એ કારણસર કે તેમની પાસે 'વાજબી માન્યતા' ન હતી, જે આવી કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે આવશ્યક છે.

ખાસ પરવાનગી દ્વારા અપીલ મંજૂર કરતા,

કોર્ટે ઠેરવેલ કે: કાકા અથવા ભત્રીજા બેમાંથી એકે સામાન્ય સંજોગોમાં ટેક્સ ચૂકવવો જ પડશે અને તેઓ મહેસૂલના દાવાઓને હરાવવા માટે એકબીજા સામે રમી શકે નહીં. હાઇકોર્ટે આ કેસનો નિકાલ અમુક ધારણાઓ અને રજૂઆતો પર કર્યો હોવાથી, વાજબી માન્યતાની મૂળભૂત હકીકત નક્કી કરવામાં આવી નથી. તેથી, હાઇકોર્ટના ચુકાદાને રદ કરવો પડશે અને આ મૂળભૂત હકીકત પર નવી સુનાવણી માટે હાઇકોર્ટને રિમાન્ડ કરવો પડશે. પરંતુ ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસરે છ મહિનાની અંદર બેંક થાપણોની માલિકી નક્કી કરવી જોઈએ. [૧૦૧૫ ઇ-એચ]

દીવાની અપીલ હકૂમત: વર્ષ ૧૯૭૧ ની દીવાની અપીલ નં. ૩૧૮.

કલકત્તા હાઇકોર્ટના વર્ષ ૧૯૬૮ ની અપીલ નં. ૨૩૩ ના ૩ જૂન, ૧૯૬૯ ના ચુકાદા અને આદેશ પરથી ખાસ પરવાનગી દ્વારા અપીલ.

એસ. પી. નાયર અને બી. બી. આદુજા, અપીલકર્તાઓ તરફથી.

એસ. ટી. દેસાઈ, એચ. એસ. પરિહાર અને આઈ. એન. શ્રોફ, સામાવાળા તરફથી.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ કિષ્ના એયર દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ક્રિષ્ના ઐયર, ન્યાયમૂર્તિ. આ ખરેખર એવો કેસ છે જ્યાં મુકદ્દમો ટાળી શકાયો હોત, જો સંબંધિત ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસરે એપેલેટ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશોનું પાલન કરીને આપણી સમક્ષના સામાવાળા અને તેમના ભત્રીજા મદનલાલ વચ્ચે બેંક ખાતામાં થાપણની માલિકી નક્કી કરવા માટે ઝડપી કાર્યવાહી કરી હોત.

હકીકતો

એક બેંક ખાતું હતું જેમાં જમા તરીકે મોટી રકમ પડેલી જોવા મળી હતી. આકારણી સત્તાધિકારીએ એ આધાર પર કાય વાહી કરી કે આ રકમ મદનલાલની આવક દર્શાવે છે, જેમના નામે બેંક ખાતું હતું. તેણે પોતાની માલિકીનો વિરોધ કર્યો અને ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે ખરેખર આ રકમ તેના કાકાની છે જેઓ આપણી સમક્ષ સામાવાળા છે. કોઈપણ રીતે તેમની દલીલ ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી, પરંતુ, અપીલમાં, એપેલેટ આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે આદેશ રદ કર્યો અને નિર્દેશ આપ્યો કે ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર બેંક થાપણની વાસ્તવિક માલિકી નક્કી કરે. આ સપ્ટેમ્બર ૧૯૭૦ માં કરવામાં આવ્યું હતું. આપણી સમક્ષ એ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે જોકે આપણે ઓક્ટોબર ૧૯૭૫ માં છીએ, ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસરે હજુ સુધી કાકા અને ભત્રીજા વચ્ચે થાપણની વાસ્તવિક માલિકી નક્કી કરી નથી. ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસરે આટલો લાંબો વિલંબ શા માટે કર્યો તેનું કોઈ માન્ય કારણ નથી અને ખરેખર વહીવટી અધિકારીઓ અને ટ્રિબ્યુનલો જરૂર કરતાં ઘણો વધુ સમય લઈ રહ્યા છે, જેનાથી ઝડપી નિર્ણયો લાવવા માટે ગણતરીપૂર્વક બનાવવામાં આવેલી અર્ધ-ન્યાયિક ટ્રિબ્યુનલો બનાવવાના સમગ્ર હેતુને નિષ્ફળ બનાવે છે, ખાસ કરીને નાણાકીય બાબતોમાં. એપેલેટ સત્તાધિકારી દ્વારા નિર્દેશિત નાની બાબતના નિર્ણય પર સમય બગાડવા માટે પાંચ વર્ષ એ કાયદાના શાસનને નષ્ટ કરતી શિસ્તહીનતા સમાન છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે વહીવટીતંત્ર, ટેક્સ અધિકારીઓની ઉદાસીનતાને કારણે થતા વિલંબની ગંભીર નોંધ લેશે, જે કોઈને કોઈ બહાને આવકની તપાસ અને

આકારણીને અંતિમ સ્વરૂપ આપવાની પ્રક્રિયાને ઝડપી બનાવવામાં નિષ્ફળ રહે છે. હાઇકોર્ટમાં રિટ અરજી પેનિંગ હતી તે માત્ર હકીકત, ખાસ કરીને કોઈ મનાઈ હુકમ ન આપવામાં આવ્યો હોવાની પૃષ્ઠભૂમિમાં, દર્શાવે છે કે હાઇકોર્ટની કાર્યવાહીનું બહાનું ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર દ્વારા તેમના એપેલેટ ઓફિસર દ્વારા નિર્દેશિત પ્રશ્નનો ઉકેલ લાવવાની ધીમી ગતિ માટે સફળતાપૂર્વક આગળ ધરી શકાય નહીં. કાયદો માત્ર અદાલતોમાં જ નહીં પરંતુ ઝડપી વહીવટી ન્યાયની ફરજ બજાવતા ટ્રિબ્યુનલો અને અધિકારીઓ સમક્ષ પણ ઝડપથી ચાલવો જોઈએ. અમે આના પર ભાર મૂકીએ છીએ કારણ કે જો ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસરે વર્ષો પહેલાં થાપણની માલિકી નક્કી કરી હોત, તો કદાચ આપણી સમક્ષના સામાવાળાને હાઇકોર્ટમાં મુકદ્દમામાં ન જવું પડ્યું હોત અને ઇન્કમ-ટેક્સ વિભાગે પોતે તેમની સામે કાર્યવાહી ન કરવી પડી હોત.

અમને કોઈ શંકા નથી કે કાકા અથવા ભત્રીજા બેમાંથી એકે સામાન્ય સંજોગોમાં ટેક્સ ચૂકવવો જ પડશે અને તેઓ મહેસૂલના દાવાઓને હરાવવા માટે એકબીજા સામે રમી શકે નહીં. આમ છતાં, હાઇકોર્ટે ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ અપીલમાં આ કેસનો નિકાલ અમુક ધારણાઓ અને રજૂઆતો પર કર્યો છે, જેના માટે ઇન્કમ-ટેક્સ વિભાગના વકીલ મોટે ભાગે જવાબદાર હતા. પરિણામ એ છે કે સામાવાળા દ્વારા હાઇકોર્ટ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલા મૂળભૂત પ્રશ્નની કોઈ તપાસ કરવામાં આવી નથી કે ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર પાસે કલમ ૧૪૮ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર ન હતો એ કારણસર કે તેમની પાસે 'વાજબી માન્યતા' ન હતી, જે આવી કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે આવશ્યક છે. આ પ્રશ્ન હાઇકોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવાનો બાકી છે. તેથી, અમે હાઇકોર્ટના ચુકાદાને રદ કરીએ છીએ પરંતુ આ કેસમાં વાજબી માન્યતાની મૂળભૂત હકીકત સંતોષાય છે કે નહીં તે પ્રશ્ન પર નવી સુનાવણી માટે તે અપીલ હાઇકોર્ટને રિમાન્ડ કરીએ છીએ.

જોકે, જો ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર ઓછામાં ઓછા આ અંતિમ તબક્કે બેંક થાપણની માલિકી અંગે નિર્ણય લેવા માટે પોતાની જાતને તૈયાર કરશે અને જો

તેઓ ઠેરવશે કે ભત્રીજો મદનલાલ આવી થાપણનો માલિક છે, તો હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અપીલમાં આગળ વધવાની જરૂર ન પાડી રહે, અલબત્ત, મદનલાલને ઉપલબ્ધ અપીલોને આધીન. અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર આજથી છ મહિનાની અંદર બેંક થાપણોની માલિકી નક્કી કરે, અને તે પછી જ હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ પર વિચાર કરવાની જરૂર રહેશે. અમે નિષ્કર્ષમાં અવલોકન કરી શકીએ છીએ કે સામાવાળાના વકીલ શ્રી એસ. ટી. દેસાઈએ અમને યોગ્ય રીતે ખાતરી આપી છે કે, જ્યાં સુધી તેમના અસીલનો સંબંધ છે, બેંક થાપણના માલિક કોણ છે તે નક્કી કરવા માટે ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસરને સક્ષમ કરવા તમામ સહકાર ઉપલબ્ધ રહેશે. ખરેખર તેઓ આ વિષયમાં રસ ધરાવે છે અને અમે આશા રાખીએ છીએ કે ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર તેમની પાસેથી જે પુરાવાની માંગ કરશે તે સરળતાથી પ્રાપ્ત થશે. આ નિર્દેશ સાથે અમે અપીલ મંજૂર કરીએ છીએ અને અમારા અવલોકનોના પ્રકાશમાં નવા નિકાલ માટે કેસ હાઈકોર્ટને રિમાન્ડ કરીએ છીએ. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

વી.એમ.કે.

અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.